

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง นโยบายเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ ศิลปะการแสดงและการต่อสู้อันนาของกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการพัฒนานโยบายเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพโดยการประยุกต์ ศิลปะการแสดงและการต่อสู้อันนาและผลการพัฒนานโยบายของกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นผู้สูงอายุแกนนำ ผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน จำนวนทั้งหมด 50 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดเวทีประชาคม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content Analysis) โดยคณะผู้วิจัยสรุป อภิปรายผลวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนานโยบายความเข้มแข็งทางสุขภาพด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานโยบายเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ ศิลปะการแสดงและการต่อสู้อันนาของกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนานโยบายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ เกิดจากปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุในชุมชน ผ่านการวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภาควิชาต่างๆ ในชุมชนมองเห็นความสำคัญของกระบวนการวิจัยและสามารถนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีกระบวนการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1 ขั้นการเริ่มต้นนโยบาย

กิจกรรมที่ 1 การจัดเวทีประชาคมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ

ขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนากิจกรรมของผู้สูงอายุที่เหมาะสมปัญหา ความต้องการและพื้นฐานทรัพยากรและความร่วมมือที่มีอยู่ในชุมชน มีผู้ร่วมวิจัยที่เป็นตัวแทนแกนนำผู้สูงอายุในชุมชนแต่ละชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองบัวอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งทั้งหมด 40 คน โดยผลการวิเคราะห์และจัดลำดับปัญหาที่ค้นพบ คือ

ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมสภาพทางด้านร่างกาย ปัญหาด้านสายตา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการมองเห็นมีปัญหาการได้ยิน ปัญหาด้านทันตกรรม การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคไต โรคเบาหวาน โรคความดัน ผู้สูงอายุบางรายหอบเหนื่อยง่าย สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง บางรายมีอาการปวดตามเนื้อตัว ปวดข้อและกระดูกต่างๆ

โดยผู้สูงอายุต้องการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การได้รับการดูแลทางสายตา ส่งเสริมทันตกรรม และช่องปาก การส่งเสริมการดูแลสุขภาพเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาโรคเรื้อรัง กิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย การจัดกิจกรรมตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เรื่องการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ ความจำเสื่อม หลงลืมได้ง่าย บางรายป่วยเป็นโรคซึมเศร้า ขาดความพึงพอใจในชีวิต มีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า รู้สึกหงุดหงิดและอ้างว้าง ปัญหาความเครียดในครอบครัว เนื่องจากไม่มีอาชีพและรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

โดยผู้สูงอายุต้องการศูนย์ให้คำปรึกษา กลุ่มเพื่อนหรืออาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนออกเยี่ยมเยียน เพื่อให้กำลังใจผู้สูงอายุ กระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุต้องการให้เจ้าหน้าที่คอยสอดส่องดูแลและมีมาตรการเฝ้าระวังผลกระทบ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หารวิธีที่เหมาะสมเพื่อลดการเผาขยะ เศษไม้ใบหญ้า ถูงพลาสติก ควรใช้วิธีการเจรจาต่อรองภายในชุมชนอย่างเหมาะสม

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย ได้แก่ ที่พักอาศัยอยู่ใกล้โรงงานเผาถ่าน ขาดแหล่งเก็บขยะมูลฝอยซึ่งเป็นแหล่งรายของผู้สูงอายุ โรงงานแปรรูปส่งกลิ้งหมื่นרבกวน โรงเลี้ยววันมส่งกลิ้งหมื่น การเผาเศษไม้ใบหญ้าทำให้เกิดมลพิษในชุมชน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนยังคงเป็นผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุซึ่งจะมีความรุนแรงแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ครอบครัวมีรายได้น้อย ผู้สูงอายุมีฐานะยากจน บางรายยังขาดที่ดินทำกิน ไม่มีอาชีพเสริม ปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ บางครอบครัวยังทะเลาะเบาะแว้งกัน ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุยังขาดการเรียนรู้และการกระตุ้นที่จะส่งเสริมสุขภาพของตนเองเพื่อให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข กลุ่มผู้สูงอายุยังขาดความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม

โดยผู้สูงอายุต้องการส่งเสริมการใช้ชีวิตที่พอเพียง ฟื้นฟูและส่งเสริมอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุ เช่น การทำไม้กวาด การทำเสื่อ และถั่วเน่าแผ่นซึ่งเป็นอาหารท้องถิ่นซึ่งคนส่วนใหญ่นิยมบริโภค จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดการรวมกลุ่มและมีรายได้เพิ่มขึ้น

ปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้สูงอายุต้องการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ มีการรวมตัวกันเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองและกลุ่ม เช่น การออกกำลังกาย การให้ความรู้เบื้องต้นด้านการดูแลตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุให้เข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีต่างๆ ของชุมชน และเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น องค์ความรู้เรื่องสมุนไพร

ผลการศึกษาค้นคว้าได้ข้อสรุปร่วมกันคือ ปัจจุบันผู้สูงอายุในตำบลหนองบัวมีปัญหาที่สำคัญ คือ ผู้สูงอายุยังขาดความเข้มแข็ง ขาดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการรวมตัวกัน ไม่มีรวมกลุ่มกันอย่างเป็นรูปธรรมที่ดี ขาดการสื่อสารสาธารณะที่ดี นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีปัญหาต่างๆ อีกหลายด้าน ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพทางสังคม การมีแนวคิดรวมกลุ่มกันเพื่อขยายเครือข่ายของผู้สูงอายุในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง จะเป็นการสร้างพลังความร่วมมือให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การหนุนเสริมกำลังใจ การสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม มีกิจกรรมการดูแลสุขภาพร่วมกัน ทำให้ผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งในชีวิต สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ขั้นตอนกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ

กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีประชาคมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และเป้าหมายของผู้สูงอายุ

ผลการระดมพลังสมองเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาที่สามารถดำเนินการด้วยตนเองบนพื้นฐานต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์แต่ละด้าน ดังนี้

วิสัยทัศน์

ผู้สูงอายุอยู่อย่างมีความสุข สืบสานประเพณีและวัฒนธรรม ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีอาชีพมั่นคง มีการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชน มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ (มิติด้านวัฒนธรรม)

การพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ

การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ (มิติทางสังคม)

โรงเรียนผู้สูงอายุ

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ (มิติทางสุขภาพ)

การส่งเสริมและดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ (มิติทางเศรษฐกิจ)

การส่งเสริมอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจของกลุ่มผู้สูงอายุ

3 ขั้นการวางแผนนโยบายสู่การปฏิบัติ

การจัดเวทีประชาคมในครั้งนี้อาจจัดขึ้นในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2560 เพื่อวางแผนกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมศิลปะการแสดงและการต่อสู้ของล้านนา ที่มีการลงประชาคมติจากขั้นตอนที่ต่อเนื่องมาจากขั้นตอนที่ 2 โดยมีการนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แนวทาง และเป้าหมาย มาร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาส มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมพิจารณาและวางแผนดำเนินการ รวมทั้งระดมทรัพยากร บุคลากรและศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อบริหารจัดการอย่างประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์จากการวางแผนกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมได้ข้อค้นพบ คือ

ยุทธศาสตร์ที่เลือกดำเนินการ

การพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ

การกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุด้านศิลปวัฒนธรรมและการแสดงพื้นบ้านล้านนา

กำหนดให้มีการพบปะกัน 2-4 ครั้งต่อเดือนเพื่อทำการฝึกซ้อมและออกกำลังกายร่วมกัน

ฟื้นฟูการฟ้อนเจิง โดยการนำเอาผู้สูงอายุที่มีความรู้มาเป็นวิทยากร

นำเอาวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนมาแลกเปลี่ยนกัน

มีการจัดกิจกรรมหรือการแสดงหลังรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

สร้างแกนนำการเรียนรู้ โดยมีประธานสภาวัฒนธรรมเป็นผู้ประสานงานหลัก

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนธันวาคม 2560 - กุมภาพันธ์ 2561

ดำเนินกิจกรรม 4 วัน ต่อเดือน ทั้งหมด 12 ครั้ง

เวลา 13.00-16.00 น.

ทุกๆ วันอังคารของสัปดาห์ ทั้งหมด 7 หมู่บ้าน โดยนำแกนนำผู้สูงวัยที่สนใจ ยังมีมีสุขภาพดีสามารถเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ หมู่บ้านละ 6-10 คน

วิธีการ

สำรวจผู้สูงอายุความสนใจของผู้สูงอายุและประสานงานเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม ประมาณ 34 คน

ฟื้นฟูเรื่องการฟ้อนเจิงโดยนำผู้สูงอายุที่มีความรู้มาเป็นวิทยากรตามระยะเวลาที่กำหนด

การติดตามและประเมินผล

เป้าหมายของกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

ผลการระดมพลังสมอง ได้ข้อสรุปว่าภายหลังจากที่ดำเนินโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ กิจกรรมบนพื้นฐานความต้องการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ในแต่ละเดือนทุก ๆ 3 เดือน หรือ 6 เดือน ในวันรับเบี้ยยังชีพหรือในเทศกาลหรือประเพณีที่สำคัญ ๆ เช่น งานประเพณีปีใหม่เมือง งานยี่เป็ง งานเทศน์มหาชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ ควรมีกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชน ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมตรวจสุขภาพ
2. การแสดงภูมิปัญญาแต่ละหมู่บ้าน
3. การแสดงศิลปวัฒนธรรมที่ฝึกมา
4. สอยดาวชิงรางวัล
5. ประกวดจ้อยขอ ผู้สูงอายุ
7. กิจกรรมคนเฒ่าสอนลูกหลาน
8. การยกยอปอราชนุชมน
9. สนับสนุนงานประเพณีต่าง ๆ ในชุมชนตามปฏิทินพิธีกรรม

การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการกิจกรรม เพื่อส่งเสริมบทบาทให้ดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทั้งการคัดเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสามารถของชุมชน มีการระดมทุนทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาที่มีอยู่ชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม การคัดเลือกแกนนำดำเนินการ ได้แก่ อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข ประธานกรรมการดำเนินงานและกรรมการต่างๆ มีเป้าหมายให้ผู้สูงอายุที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะเกิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมร่วมกันตามแผนกิจกรรมที่ได้ทำไว้อย่างต่อเนื่อง

4 ขั้นตอนการดำเนินการตามนโยบาย

การดำเนินกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมศิลปะการแสดงและการต่อสู้ของล้านนา

กิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุแต่ละชุมชนที่สนใจเข้าร่วม โดยร่วมกันฝึกออกกำลังกายโดยใช้ท่าการฟ้อนเจิงพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ มีการประยุกต์ใช้ วงฆ้อง กลองล้านนาร่วมกับการฝึกออกกำลังกายเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยมีการนัดหมายมารวมตัวกัน ทุกๆ วันอังคาร ช่วงเวลา 13.00-16.00 น. ในแต่ละเดือน สถานที่นัดหมายทำกิจกรรมคือ ศูนย์ผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ และศูนย์วัฒนธรรมและการเรียนรู้ประจำชุมชน มีวิทยากรในชุมชน คือ อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ

กลุ่มผู้สูงอายุให้การยอมรับ มาคอยเป็นที่เลี้ยง ให้การสนับสนุนทั้งด้านการประสานงาน สถานที่ การจัดการเรียนการสอนและสนับสนุนเครื่องดนตรีที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ฝึกปฏิบัติ

การจัดกิจกรรมเทศน์มหาชาติเป็นกิจกรรมที่ขยายผลมาจากการรวมตัวกันจากการฝึกซ้อมการฟ้อนเจิง เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เกิดขึ้นจากพูดคุยผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มผู้สูงอายุ และการประสานงานของอาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข และที่สำคัญคือ ท่านพระครูสถิตธรรมมาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอไชยปราการ เจ้าอาวาสวัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช ได้มีแนวคิดที่จะสนับสนุนให้ผู้สูงอายุร่วมกันกิจกรรมการเทศน์มหาชาติ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุในระดับตำบลให้เข้มแข็งและเป็นการรื้อฟื้นกิจกรรมการเทศน์มหาชาติในระดับตำบลขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้เลิกเป็นเจ้าภาพไปหลายปี กิจกรรมการเทศน์มหาชาติ เป็นกิจกรรมที่สามารถระดมผู้สูงอายุจากชุมชนต่างๆ ทุกชุมชน มีส่วนร่วมได้เป็นจำนวนมาก โดยใช้พื้นที่วัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช เป็นจุดศูนย์กลางในการจัดพิธีกรรมทางศาสนาของตำบล เป็นพื้นที่ให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้แสดงความสามารถทางวัฒนธรรม การเข้าร่วมฟังเทศน์แต่ช่วงหมื่นเวียนผลัดเปลี่ยนกันไป ทำให้เกิดความสุข สงบทางจิตใจ ทำให้มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุหมู่บ้านอื่นๆ ภายในตำบล และมีการจัดกิจกรรมตั้งธรรมหลวงและเทศน์มหาชาติอย่างต่อเนื่องในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

ผลจากการดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย

5. ชั้นประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย

พบว่า กิจกรรมตามขั้นตอนต่างๆ เกิดจากกระบวนการที่ชุมชนและภาคีหลายๆ ฝ่ายในชุมชนมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญโครงการวิจัย ตั้งแต่ริเริ่มดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ คือ การวิเคราะห์และหาสาเหตุของปัญหา ทำให้มองเห็นปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง การระดมพลังสมองในการกำหนดนโยบาย การกำหนดยุทธศาสตร์และจัดทำโครงการ การวางแผนและระดมทรัพยากรในชุมชน การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม การติดตามประเมินผลและการขยายผลไปสู่แนวคิดการจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุ กระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ แต่ละขั้นตอน ผู้สูงอายุและภาคีต่างๆ ในชุมชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาและเสนอแนะทางเลือกในการพัฒนาวิถีชีวิตของตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีการดำเนินกิจกรรมที่ ต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุ

การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุ ในชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ด้านสังคม ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์และวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีข้อเสนอให้เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบล ควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้สูงอายุในระดับตำบล รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพจิต รูปแบบการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ รูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม

ผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมร่วมฟ้อนเจิง

เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สร้างนโยบายสำคัญๆ และกลุ่มผู้สูงอายุมีความเข้มแข็ง

การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดให้ผู้สูงอายุจากชุมชนต่างๆ มาพบกัน อย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ทำให้เกิดโอกาสและเครือข่ายของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการไถ่ถามสารทุกข์ สุขดิบ มีการปรึกษาหารือทั้งเรื่องราวส่วนบุคคลและเรื่องราวของกลุ่ม และกำหนดความต้องการด้านอื่นๆ ตามปัญหาและแนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุให้เข้มแข็งขึ้น เช่น เริ่มเกิดแนวคิดจัดทำพิพิธภัณฑ์ใน ท้องถิ่นที่มีชีวิต การรวมกลุ่มเพื่อระดมเงินออม การจัดตั้งกองทุนคัดแยกขยะเพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการ ดูแลครอบครัวและรักษาสิ่งแวดล้อม จะนำมาซึ่งรายได้ให้กับผู้สูงอายุอีกแนวทางหนึ่ง ผลของการรวมกลุ่ม เพื่อฟ้อนเจิงและฝึกซ้อมเครื่องดนตรีล้านนา เป็นแรงผลักดันที่ทำให้การรวมตัว สามารถขยายผลให้กับ ผู้สูงอายุที่สนใจเข้ามาร่วมทำกิจกรรมไปยังชุมชนอื่นๆ ทำให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีพิง พอใจต่อกิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วม และกิจกรรมยังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

การขยายกิจกรรมร่วมกับชุมชนและการสานต่อกิจกรรมสู่กลุ่มเยาวชน

ผู้สูงอายุที่มีความสามารถเล่นดนตรีพื้นบ้านล้านนา ที่มารวมตัวกันเพื่อฝึกฝนซึ่งผู้สูงอายุบางท่านมีความรู้ ความสามารถเป็นประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว สามารถนำไปแสดงงานต่างๆ ของโรงเรียนและในงานร่วมกับ ชุมชนได้ เป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีรายได้เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรม ทำให้ ผู้สูงอายุเริ่มมองเห็นคุณค่าในตนเองและเกิดความภาคภูมิใจ

ผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่กิจกรรมการรื้อฟื้น “การเทศน์มหาชาติและตั้งธรรมหลวง”

การเทศน์มหาชาติและตั้งธรรมหลวง เป็นกิจกรรมที่สามารถระดมผู้สูงอายุจากชุมชนต่างๆ มีส่วนร่วม ได้อย่างกว้างขวาง เกิดขึ้นภายใต้การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและเกิดจากการพูดคุย แลกเปลี่ยน ภายหลังจากการรวมกลุ่มเพื่อฝึกฟ้อนเจิง โดยผู้สูงอายุและชุมชนต่างให้ความสำคัญเพราะเป็นกิจกรรมที่เคยปฏิบัติสืบ ต่อกันมา เป็นกิจกรรมสำคัญที่จะช่วยสืบทอดวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาที่ดั่งงามของชุมชน และสามารถดึง ผู้คนจากส่วนต่างๆ มาร่วมกันจัดกิจกรรมได้กว้างขวาง โดยใช้พื้นที่วัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช ทำให้ ผู้สูงอายุและกลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มหัวหมัดในชุมชน มีโอกาสได้แสดงด้านความสามารถทาง วัฒนธรรม เกิดความสุข สงบทางจิตใจ เป็นเวทีของการพบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุหมู่บ้านอื่นๆ ภายใต้นาบาล กิจกรรมนี้จึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์เครือข่ายของผู้สูงอายุได้อย่างกว้างขวางและมีการจัด กิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี

การพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชุมชนและนักวิจัยท้องถิ่น

ปราชญ์ชุมชนซึ่งเป็นแกนนำด้านวัฒนธรรม คือ อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข เป็นบุคลากรสำคัญของ ชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ ในการระดมเครือข่ายของผู้สูงอายุได้ และยังมีตำแหน่งเป็นประธาน วัฒนธรรมตำบลหนองบัว เป็นผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนงานวิจัยท้องถิ่นและมีภาวะการนำทางวัฒนธรรม ต่างๆ ของตำบล ซึ่งได้อาสาเข้ามารับหน้าที่ตำแหน่งประธานการดำเนินกิจกรรมการฝึกศิลปะการแสดงต่อของ ล้านนาโดยการฟ้อนเจิงและการเล่นดนตรีพื้นเมือง จากการเป็นผู้มีบทบาทในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้

อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข ได้รับการยอมรับจากในการเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นมากขึ้นจนกระทั่งได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานวัฒนธรรมอำเภอไชยปราการในเวลาต่อมา

นักวิจัยในท้องถิ่นเป็นคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานภายในเทศบาล ตำบลหนองบัว คือ คุณทักตัญญ์ มาลัย เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของนักวิจัยท้องถิ่นและการติดตามประสานงานเพื่อพัฒนากิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ โดยทำงานควบคู่กับนักวิจัยตลอดกระบวนการ โดยจะมีการโทรศัพท์ติดต่อประสานงาน การจัดสรุปบทเรียนร่วมกับนักวิจัยหลักจำนวน 3 ครั้ง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ที่จะเป็นประสบการณ์ซึ่งทำให้นักวิจัยพื้นที่นำไปใช้ในการการทำงานพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพื่อผู้สูงอายุตามหลักวิชาการได้ในโอกาสต่อไป

ความร่วมมือของภาคีและการวางแผนพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ

กระบวนการวิจัยครั้งนี้ทำให้ภาคีต่างๆ ในชุมชน มีความตระหนักเพิ่มขึ้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน โดยผู้สูงอายุได้ผ่านการให้ความรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และการสนับสนุนของอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน เมื่อมีโครงการวิจัยครั้งนี้เกิดขึ้นจึงช่วยสร้างความตระหนักเพื่อเพิ่มทางเลือกในการนำศิลปะการฟ้อนเจิงเข้ามาประยุกต์กับการออกกำลังกาย ร่วมกับการร่วมนมาตรฐาน ทั้งนี้จากการประเมินผลและสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผลจากโครงการวิจัยนี้ได้มีแนวคิดที่จะนำไปเชื่อมประสานกับกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีการนัดหมายมาพบกันที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยใช้กลุ่มคน ทรัพยากร ทุนที่มีอยู่เดิมในชุมชน ซึ่งเคยมีการดำเนินการอยู่แล้วในระดับหนึ่งแต่ยังขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นในอนาคตจึงมีการวางแผนเพื่อจัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายฟ้อนเจิงให้กับผู้สูงอายุเพื่อให้การดำเนินการได้ต่อไป

การนำเสนอนโยบายเพื่อพิจารณาสู่แผนต่อทางเทศบาล

ขั้นตอนที่ 6 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุในชุมชน

การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการวิจัยครั้งนี้ เกิดกระบวนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการกำหนดกลยุทธ์ด้านต่างๆ ตามขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการวิจัย ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำข้อมูลมาประมวลในการกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ตอบสนองความต้องการและการแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชน ดังนี้

กลยุทธ์ นโยบายเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

หลักการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้สูงอายุ สามารถพึ่งพาตนเอง ทางสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจ

ผลจากการจัดเวทีข้อเสนอเชิงนโยบายในขั้นตอนที่ 2 พบว่า นโยบายเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านศิลปการแสดงและการต่อสู้ของล้านนา มีนโยบายที่เกิดขึ้นได้แก่ นโยบายทางวัฒนธรรม นโยบายด้านสังคม นโยบายด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางและเป้าหมายแต่ละนโยบาย โดยเกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้พบว่านโยบายที่กำหนดโดยกลุ่มผู้สูงอายุโดยสอดคล้องกับนโยบายในระดับเทศบาลและสอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น และได้รับการบรรจุอยู่ในแผนงานสร้างความเข้มแข็งของเทศบาล ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ดังปรากฏข้อเสนอเชิงนโยบายของทางเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ด้านนโยบายผู้สูงอายุสุขภาพดีชีวิตเป็นสุข เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพดี สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างสังคมให้มีคุณภาพ คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กีฬา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี

ผลการดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย ผู้สูงอายุ เห็นความสำคัญของการนำศิลปการแสดงและการต่อสู้ของล้านนามาประยุกต์เพื่อการออกกำลังกายในการดูแลสุขภาพของตนเองและคนในชุมชน มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในเชิงพิธีกรรมกับผู้สูงอายุระหว่างชุมชนต่างๆ มีกิจกรรมสืบทอดประเพณีทางศาสนา เกิดภาวะผู้นำทางวัฒนธรรมในชุมชน การขยายผลของกิจกรรมสู่ชุมชนอื่น ๆ ผ่านบทบาทของแกนนำ มีการถ่ายทอดกิจกรรมสู่กลุ่มเยาวชน ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมนันทนาการร่วมกันและก่อให้เกิดรายได้ และเกิดความภาคภูมิใจ

ข้อสรุปจากการวิจัยครั้งนี้ การดำเนินการตามนโยบายตามข้อเสนอแนะ หากองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพที่พัฒนากลุ่ม องค์กรด้วยกลวิธีต่างๆ สามารถจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อกลั่นกรองมายังเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ต้องมีความสอดคล้องกับแผนประจำปีงบประมาณในแต่ละปี

บทเรียนจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นโยบายเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ศิลปการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุ และสามารถพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายตามกลยุทธ์ต่างๆ สามารถอธิบายตามข้อสรุป ดังนี้

กระบวนการวิจัยเป็นขั้นตอนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

กระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน จะเน้นบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ เทศบาล ภาคประชาชน ภาควิชาการ ตัวแทนชุมชน โดยส่งเสริมบทบาทการตัดสินใจของผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น แสวงหาทางเลือก การตัดสินใจและกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง กระบวนการต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีความเจ้าของเป็นปัญหาและแก้ไขด้วยศักยภาพของตนเองโดยแท้จริง

โจทย์และปัญหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อการพัฒนาโจทย์ คำถามและกระบวนการวิจัย จากสภาพปัญหาและความต้องการของคนภายในชุมชนโดยแท้จริง ทำให้ชุมชนมีความรู้สึกว่าการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผู้สูงอายุและผลการวิจัยจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไป

การสื่อสารที่เหมาะสม

การสร้างความเข้าใจที่ชัดเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและผลกระทบของการวิจัย ให้องค์กร ภาคีที่เกี่ยวข้องและกลุ่มผู้สูงอายุให้เข้าใจตรงกัน จะช่วยทำให้แผนการดำเนินกิจกรรม กรอบการวิจัยและกิจกรรมต่างๆ มีความชัดเจนและขับเคลื่อนไปในทิศทางที่เหมาะสมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

บทบาทนักวิจัย

บทบาทของนักวิจัยมีบทบาทในการผลักดันให้ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ กลุ่มคนต่างๆ ในชุมชน ผู้สูงอายุ ภาคีต่างๆ เป็นผู้เข้ามาปฏิสัมพันธ์ร่วมในการวิจัย เป็นผู้ประสานงานในชุมชน ชี้นำกลุ่มคนต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตามหลักวิชาการ ร่วมกับชุมชนการค้นหาหลังจากชุมชน การกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด การตัดสินใจและประเมินการวิจัยร่วมกับชุมชน รวมถึงการส่งเสริมบทบาทนักวิจัยในท้องถิ่น และกระบวนการทำงานของปราชญ์ชุมชนรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุให้มีการบริหารกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าทุกๆ ฝ่ายมีความเท่าเทียมกัน ซึ่งจะเกิดพลังของชุมชน

การแสวงหาชุมพลังพลังและศักยภาพชุมชน

การวิเคราะห์ถึงศักยภาพของชุมชน โดยพิจารณาถึงบุคลากร ปราชญ์ชุมชน ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทรัพยากรต่างๆ ที่จะนำมาสนับสนุนการวิจัย ซึ่งพบว่า ในชุมชนมีต้นทุนเดิมทางสังคม ได้แก่ ผู้สูงอายุมีความเสียสละ มีความต้องการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความต้องการในการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น ในชุมชนมีหน่วยงานต่างๆ ให้การช่วยเหลือและสนับสนุน ได้แก่ เทศบาลตำบลหนองบัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล วัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช ทุนด้านบุคคล ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลหนองบัว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพปงตำ ทานพระครูสถิตธรรมมาภิรักษ์ คุณขจรศักดิ์ วงศ์สุข และปราชญ์ชุมชนที่มีความสามารถด้านการฟ้อนเงี้ยว และการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ทั้งหน่วยงานและบุคลากรในชุมชน เป็นทุนทางสังคมที่จะใช้เป็นชุมพลังในการนำมาสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยนี้ได้ให้มีประสิทธิภาพ

กลไกการพัฒนา การใช้กิจกรรมแสดงศิลปะการต่อสู้ล้านนา และการรวมกลุ่มเพื่อแสดงดนตรีพื้นบ้านของกลุ่มผู้สูงอายุ การพัฒนานโยบายเพื่อสร้างความเข้มแข็งของผู้สูงอายุให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากการใช้กลไกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นเครื่องมือเพื่อกำหนดนโยบายซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติ ควรส่งเสริมมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีต่างๆ ในชุมชน การระดมทุนทางสังคม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชน การสร้างบทบาทผู้นำในชุมชน และการส่งเสริมบทบาทภาคประชาสังคมบนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน ซึ่งกระบวนการต่างๆ เหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจและร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ การวิจัยในพื้นที่พบว่าผู้สูงอายุมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น

บนพื้นฐานความต้องการ เกิดเครือข่ายการระหว่างชุมชน มีโอกาสได้ใช้วิธีการออกกำลังกายบนพื้นฐานวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม

2. อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนานโยบายความเข้มแข็งทางสุขภาพด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดขึ้นโดยมีกระบวนการเป็นขั้นตอน ดังนี้คือ

ด้านกระบวนการพัฒนานโยบาย

1) *ขั้นการเริ่มต้นนโยบาย* โดยมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละปัญหาผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหารือกัน ผลการศึกษาสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของฤทธิชัย แกมภาคและสุภัชชา พันเลิศพาณิชย์ , 2559 ได้ พบว่า สภาพปัญหาและความต้องการและการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ มีโรคประจำตัว สุขภาพไม่แข็งแรง 2) ปัญหาจิตใจของผู้สูงอายุ ได้แก่ เหงา เครียด 3) ปัญหาด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุต้องการมีสุขภาพที่ดี สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ มีสถานที่ออกกำลังกายและทำกิจกรรมร่วมกัน 2) ผู้สูงอายุต้องการความเอาใจใส่จากครอบครัวและคนใกล้ชิด รวมถึงหน่วยงานที่ดูแลเรื่องสุขภาพ 3) ผู้สูงอายุต้องการมีรายได้เสริม มีอาชีพและมีตลาดรองรับผลผลิต ส่วนปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า 1) ผู้สูงอายุรับรู้ว่าการออกกำลังกายจะช่วยให้ร่างกายแข็งแรง การตรวจสุขภาพประจำปีจะช่วยให้ทราบถึงปัญหาสุขภาพและแนวทางป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ 2) ผู้สูงอายุรับรู้ว่าการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว ผู้ใกล้ชิด การมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนจะช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้น 3) ผู้สูงอายุรับรู้ว่าการมีรายได้เสริมจากอาชีพที่สุจริต อาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถหาได้ ช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น รูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ มีทั้งหมด 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กิจกรรมธรรมบำบัด กิจกรรมช่วงพญา กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมอาชีพเสริมสำหรับผู้สูงอายุ เสริมรายได้ผู้สูงอายุบ้านหัวฝายและได้จัดทำโครงการส่งเสริมและยกระดับศักยภาพของการศึกษาผู้สูงวัยด้วยภูมิปัญญาไทยพื้นบ้านแห่งล้านนา โรงเรียนของผู้สูงอายุวัดหัวฝายมี 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการออกกำลังกายและกีฬาผู้สูงอายุ กิจกรรมการประกอบอาชีพเสริมรายได้ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพบว่าได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายทุกกิจกรรม ในขณะที่สอดคล้องกับการศึกษาของ พิชาย รัตนดิลก ภูเก็ต , 2556 ได้ทำการศึกษา จากปัญหาสู่นโยบาย : ศึกษากรณีผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาหลัก 4 ประการ คือ 1) การลดคุณค่าและบทบาทผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งมีสาเหตุมาจากการลดลงของการเคารพนับถือสมาชิกอาวุโสในครอบครัว 2) การถูกทอดทิ้งและความโดดเดี่ยว ซึ่งมีสาเหตุคือ การไปทำงานต่างถิ่นของบุตรในประเทศมาเลเซียหรือต่างจังหวัด การสูญเสียบุตรหลานในเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการ

ขยายตัวของค่านิยมแบบปัจเจกชน 3) ความยากลำบากในการเข้าถึงระบบบริการและสิทธิ มีสาเหตุจากราก
หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการดำเนินงานไม่จัดบริการให้เพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิ
ของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงและขาดการปฏิบัติงานในเชิงรุกเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิ 4) ปัญหา
องค์กรหรือชมรมผู้สูงอายุยังมีจำนวนน้อยและขาดความเข้มแข็ง สำหรับนโยบายที่ควรใช้แก้ปัญหา ได้แก่
นโยบายส่งเสริมคุณค่าและบทบาทผู้สูงอายุ การคุ้มครองและดูแลผู้สูงอายุและการขยายและสร้างความ
เข้มแข็งแก่องค์กรผู้สูงอายุ ดังนั้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้สูงอายุจึงเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะแก้ไข
ปัญหาด้านต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม การรวมตัวกัน จะทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึก
มั่นคงทางจิตใจและมีความสุขในการร่วมกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน

2) *ขึ้นกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ* โดยการจัดเวทีประชาคมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ
ยุทธศาสตร์และเป้าหมายของผู้สูงอายุแต่ละด้าน พบว่า มีวิสัยทัศน์คือ ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกันหวาน สืบสาน
ประเพณีและวัฒนธรรม ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีพันธกิจคือ ผู้สูงอายุมีสุขภาพกาย
และสุขภาพจิตที่ดี มีอาชีพมั่นคง มีการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั่งามของชุมชน มีการรวมกลุ่มที่
เข้มแข็ง โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ คือ ยุทธศาสตร์ (มิติด้านวัฒนธรรม) การพัฒนาเครือข่ายความ
เข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของการสืบสานและอนุรักษ์
วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ (มิติทางสังคม) โรงเรียนผู้สูงอายุกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ
ยุทธศาสตร์ (มิติทางสุขภาพ) การส่งเสริมและดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ (มิติทางเศรษฐกิจ)
การส่งเสริมอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจของกลุ่มผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของปารีชาติ
ชาติเครือ ,2561 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ เป้าหมายคุณภาพ
ชีวิตของผู้สูงอายุ ความชัดเจนในการกำหนดนโยบาย การนำสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก มา
เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย บทบาทหน้าที่ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการสังคม ได้แก่ การประกันสังคม การได้รับการช่วยเหลือสาธารณะสุขภาพ
อนามัย ที่อยู่อาศัยและการมีงานทำ มีรายได้ ได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและบริการสังคมด้วย
ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งนี้การดำเนินงานเกี่ยวกับการเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่
ค้นพบคือ การจัดสวัสดิการกองทุนผู้สูงอายุ กองทุนผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่ง การฝึกอาชีพ การดูแลผู้สูงอายุที่
บ้าน สถานสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาล ด้านศาสนกิจ ด้านงานอดิเรก ชมราผู้สูงอายุ ศูนย์ดูแล
ผู้สูงอายุกลางวัน บริการเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน กีฬาหรือกิจกรรมนันทนาการเพื่อความสำเร็จในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งนโยบายต่างๆ ควรนำไปสู่การกำหนดนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติในชุมชน

3) *ขึ้นการวางแผนนโยบายสู่การปฏิบัติ* โดยมีการนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แนวทางและ
เป้าหมาย มาร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาส มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วม
พิจารณาและวางแผนดำเนินการ รวมทั้งระดมทรัพยากร บุคลากรและศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อบริหาร
จัดการอย่างประสิทธิภาพ มีการการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการกิจกรรม เพื่อส่งเสริมบทบาทให้ดำเนิน
กิจกรรมอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รวมทั้งการคัดเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสามารถของชุมชน มีการระดม
ทุนทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาที่มีอยู่ชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม การคัดเลือกแกน

นำดำเนินการ ได้แก่ อาจารย์จรศักดิ์ วงศ์สุข ประธานกรรมการดำเนินงานและกรรมการต่างๆ มีเป้าหมายให้ผู้สูงอายุที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะเกิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ตามแผนกิจกรรมที่ได้ทำไว้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรุตดา ศรีสว่างและนฤมล ตันธสุเรศรัฐ (2558) และแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ได้แก่ การให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ของชุมชนในการมีส่วนร่วม จัดเวทีที่ผู้สูงอายุสามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และความต้องการ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรม ได้แก่ การให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องขั้นตอนการจัดกิจกรรม ให้ชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนในการกระจายหน้าที่และความรับผิดชอบไปยังผู้สูงอายุตามความสามารถและความสมัครใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ ได้แก่ การให้ความรู้แก่ชุมชนถึงประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการมีส่วนร่วม การจัดประชุมเพื่อรายงานงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ได้แก่ การให้ความรู้แก่ชุมชนเรื่องการประเมินผลและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการเก็บรวบรวมเอกสารการประเมินผลกิจกรรม เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ศรุตดา ศรีสว่างและนฤมล ตันธสุเรศรัฐ (2558) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการวางแผนจัดกิจกรรม ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม ด้านการได้รับประโยชน์และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับน้อยในทุกๆ ด้าน ปัญหาการมีส่วนร่วมเกิดจากปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านการจัดสรรเวลา ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุยังไม่ตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ของตนในการเข้ามามีส่วนร่วม ความต้องการในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยในทุกๆ ด้าน

4) *ขั้นการดำเนินการตามนโยบาย* การดำเนินกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมศิลปะการแสดงและการต่อสู้ของล้านนาโดยมีการนัดหมายมารวมตัวกัน ทุกๆ วันอังคาร ช่วงเวลา 13.00-16.00 น. ในแต่ละเดือน สถานที่นัดหมายทำกิจกรรมคือ ศูนย์ผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์วัฒนธรรมและการเรียนรู้ประจำชุมชน มีวิทยากรในชุมชนคือ อาจารย์จรศักดิ์ วงศ์สุข ให้การสนับสนุนทั้งด้านการประสานงาน สถานที่ การจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนเครื่องดนตรีที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมการฟ้อนเจิง และกิจกรรมการตั้งธรรมหลวงและเทศน์มหาชาติ สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติกา ธนะขว้างและคณะ ,2554 ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนและศักยภาพในการดูแลตนเองเพื่อการสูงวัยอย่างมีสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผลของการพัฒนาเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนและศักยภาพการดูแลตนเอง ก่อให้เกิดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนที่หลากหลายในการดูแลตนเอง การดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน รวมถึงการสร้างเสริมสุขภาพโดยประยุกต์ใช้ศิลปะและภูมิปัญญาพื้นบ้าน ในการเปลี่ยนแปลงภาวะด้านสุขภาพะภายหลังการพัฒนาเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ มีเครือข่ายเพื่อน การเกื้อหนุนทางสังคมโดยเพื่อน ความสามารถในการดูแลตนเอง พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพและสุขภาพะ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 ดังนั้นการส่งเสริมการใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของผู้สูงอายุ การเสริมพลังและการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุดูแลตนเองในชุมชนได้ นำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี

การจัดกิจกรรมเทศน์มหาชาติเป็นกิจกรรมที่ขยายผลมาจากการรวมตัวกันจากการฝึกซ้อมการฟ้อนเจิง เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เกิดขึ้นจากพูดคุยผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มผู้สูงอายุ และการประสานงานของอาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข และที่สำคัญคือ ท่านพระครูสถิตธรรมมาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอไชยปราการ เจ้าอาวาสวัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช ได้มีแนวคิดที่จะสนับสนุนให้ผู้สูงอายุร่วมกันกิจกรรมการเทศน์มหาชาติ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุในระดับตำบลให้เข้มแข็งและเป็นการรื้อฟื้นกิจกรรมการเทศน์มหาชาติในระดับตำบลขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้เลิกเป็นเจ้าภาพไปหลายปี กิจกรรมการเทศน์มหาชาติ เป็นกิจกรรมที่สามารถระดมผู้สูงอายุจากชุมชนต่างๆ ทุกชุมชน มีส่วนร่วมได้เป็นจำนวนมาก โดยใช้พื้นที่ วัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช เป็นจุดศูนย์กลางในการจัดพิธีกรรมทางศาสนาของตำบล เป็นพื้นที่ให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้แสดงความสามารถทางวัฒนธรรม การเข้าร่วมฟังเทศน์แต่ช่วงหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันไป ทำให้เกิดความสุข สงบทางจิตใจ ทำให้มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุหมู่บ้านอื่นๆ ภายในตำบล และมีการจัดกิจกรรมตั้งธรรมหลวงและเทศน์มหาชาติ โดยมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับเทคนิคและวิธีการสร้างเครือข่าย ปาริชาติ วัลย์เสถียรและคณะ , 2543 ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการส่งเสริมอย่างเป็นกระบวนการ คือ การศึกษาเรียนรู้ในระดับกลุ่ม/ชุมชนการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมร่วมกัน การเห็นความจำเป็นในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยเฉพาะการเสริมด้านการบริหารจัดการของเครือข่าย การเสริมพลังในการประสานงานของการติดต่อสื่อสารของ “แกนประสาน” หรือ “แม่ข่าย” หากเครือข่ายมีการพัฒนาจนเกิดความเข้มแข็ง ก็จะทำให้พลังในการผลักดันต่อรองให้เป็นเป้าหมายในการรวมเป็นเครือข่าย บรรลุผลตามที่เครือข่ายได้กำหนดได้ การสรุปประสบการณ์และการขยายงานอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย

ได้แก่ 5) ขึ้นประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย พบว่า กิจกรรมตามขั้นตอนต่างๆ เกิดจากกระบวนการที่ชุมชนและภาคี หลายๆ ฝ่ายมีส่วนร่วม แต่ละขั้นตอนผู้สูงอายุและภาคีต่างๆ ในชุมชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาและเสนอแนะทางเลือกในการพัฒนาวิถีชีวิตของตนเอง มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของ ในชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ด้านสังคม ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์และวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีข้อเสนอให้เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบล ควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้สูงอายุในระดับตำบล รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพจิต รูปแบบการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ รูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม โดยต้องส่งเสริมทรัพยากร ความรู้ สถานที่ การสนับสนุนทางสังคมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็ง และส่งเสริมการใช้วิถีชีวิตที่มี

ความสุข ร่วมสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนและการดูแลสุขภาพสภาพได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของ วิทยา จันทร์แดงและจ่านง อติวัฒน์สิทธิ์ , 2555 ศึกษากระบวนการประยุกต์ใช้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตภาคกลางตอนบน และเพื่อสร้าง รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนสนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคี สนับสนุน ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์และมี แนวทางในการนำไปสู่ภาคปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง แนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทาง ด้านการฟื้นฟูชุมชน แนวทางด้านปรับปรุงตัวของชุมชนและแนวทางด้านการดำรงอยู่ของชุมชน

ผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมพ่อนใจร่วม ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การสร้างนโยบาย สำคัญๆ เป็นแรงผลักดันที่ทำให้การรวมตัว สามารถขยายผลให้กับผู้สูงอายุที่สนใจเข้าร่วมทำกิจกรรมไปยัง ชุมชนอื่นๆ ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุเริ่มมีความเข้มแข็ง เกิดรายได้ทางเศรษฐกิจจากการนำศิลปะการแสดงไปร่วม กิจกรรมต่างๆกับชุมชน เป็นใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ผู้สูงอายุมีพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมที่ซึ่ง ยังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในเชิงพิธีกรรมกับผู้สูงอายุระหว่าง ชุมชนต่างๆ มีกิจกรรมสืบทอดประเพณีทางศาสนา การขยายผลของกิจกรรมสู่กลุ่มเยาวชน นอกจากนี้ “ผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่กิจกรรมการรื้อฟื้น “การเทศน์มหาชาติและตั้งธรรมหลวง” การพัฒนา ศักยภาพปราชญ์ชุมชนและนักวิจัยท้องถิ่น ก่อให้เกิดภาวะผู้นำทางวัฒนธรรมในชุมชน เกิดความร่วมมือของ ภาคีและการวางแผนพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกรักคุณค่าและสร้างความภาคภูมิใจให้กับ ตนเอง การนำศิลปวัฒนธรรมและประเพณีทางพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ อุบล วุฒิพรโสภณและคณะ , 2561 พบว่า กิจกรรมที่บูรณาการตาม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้สูงอายุมีสติอยู่เสมอมีความรู้ ความเข้าใจในตัวเองมีเหตุผลมากขึ้น นำปัญญามาควบคุมพฤติกรรม การเสริมสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน ประกอบด้วย องค์กรชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยมีแผนการดำเนินงานด้านยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการ เสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน การเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาวะ ผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน ในขณะเดียวกันสอดคล้องกับการศึกษาของ จริญญา วงษ์พรหม , 2558 ได้ทำการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า 1) ผู้สูงอายุมีความสุข ความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่สามารถสนองต่อคุณภาพชีวิตใน 4 มิติ คือ กาย ใจ สังคม และ ปัญญา/การเรียนรู้ 2) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมสัจจกรเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตผู้สูงอายุและกิจกรรมสานวัยใส่ใจและกลุ่มปฏิบัติการหลักร่วมดำเนินการกับชุมชน 3) เกิดการบูรณาการ ความรู้และกิจกรรมในชุมชนผ่านการสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน และ 4) เกิดความ ยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนโดยการดำเนินการต่อเนื่องของชุมชนที่ประกอบด้วย แกน นำผู้สูงอายุ คนวัยอื่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน

กล่าวสรุปข้อค้นพบจากกระบวนการพัฒนานโยบาย 5 ขั้นตอน สอดคล้องกับการศึกษาของ สรุศักดิ์ บุญเทียน , 2555 พบว่า รูปแบบการสร้างนโยบาย ด้านความหมาย คือ ความสัมพันธ์ของการ ตัดสินใจของฝ่ายต่าง ๆ ในทิศทางที่สังคมต้องการ โดยการสร้างพื้นที่สาธารณะให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือ ถกแถลงอย่างเปิดเผยและเกิดกระบวนการผลักดันนโยบายสู่การ ปฏิบัติ ผ่านการประชุมที่เป็นระบบตั้งอยู่บนหลักการมีส่วนร่วม ภายใต้ศีลธรรมอันดี ด้านกลไกการทำงาน สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลไกหลักและกลไกหนุนเสริม ด้านกระบวนการ แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นพัฒนาประเด็นสาธารณะ 2) ขั้นจัดทำข้อเสนอ 3) ขั้นติดตามผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายสู่ การปฏิบัติ การขับเคลื่อนนโยบายด้วยกระบวนการ แนวทางการพัฒนาได้แก่ 1) แคนนำ 2) การจัดวาง กลไกการทำงาน 3) การจัดวางเครือข่ายนโยบายและผู้มีส่วนได้เสีย 4) การพัฒนาฐานข้อมูลและองค์ ความรู้ของพื้นที่ 5) การพัฒนาและกำหนดประเด็นสาธารณะ 6) การกำหนดทิศทางเป้าหมายในเชิง นโยบายที่ชัดเจน 7) การจัดวางยุทธศาสตร์และการออกแบบกระบวนการ 8) การจัดเตรียมเวทีออกแบบ การประชุมที่เป็นระบบและมีส่วนร่วม 9) การหาจังหวะและค้นหาโอกาสในการผลักดันข้อเสนอ 10) การ พัฒนาศักยภาพ 11) การสื่อสารกับสังคม 12) การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบาย นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเชิงนโยบายของ ในขณะที่ Anderspn (1975) ให้กำหนดกรอบแนวคิดการ พัฒนานโยบายสาธารณะเป็นขั้นตอน คือ 1. Problem Formation เป็นขั้นตอนการก่อตัวของปัญหา นโยบาย (Policy Problem) โดยการพิจารณาว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาสาธารณะ เป็นวาระที่สำคัญหรือไม่ หรือเป็นปัญหาที่รัฐต้องจัดการหรือไม่อย่างไร (Policy Agenda) โดยปัญหาต้องพิจารณาว่าเป็นปัญหาที่ แท้จริงหรือไม่ ซึ่งบางครั้งเราอาจจะมองเห็นว่าเป็นปัญหาแต่ในความเป็นจริงไม่ได้เป็นปัญหาที่แท้จริง 2. Formulation การก่อรูปนโยบาย เป็นขั้นตอนการกำหนดทางเลือกของนโยบาย (Policy Alternatives) โดย พิจารณาว่ามีทางเลือกใดบ้างในการแก้ไขปัญหา และมีใครเป็นผู้มีส่วนได้เสีย มีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย การกำหนดทางเลือกที่มีหลายทาง ต้องทำการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกด้วย โดยใช้ เทคนิคการวิเคราะห์ต้นทุนผลประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis) 3. Adoption การตัดสินใจด้านนโยบาย เป็นการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ที่ได้มีการวิเคราะห์ไว้แล้วว่าจะมีการตัดสินใจทางเลือกใดบ้าง หรือให้นำ ทางเลือกใดไปบังคับใช้ และเป็นสิ่งที่ต้องการให้อำนาจใครบ้างในการเป็นผู้ตัดสินใจเชิงนโยบาย 4. Implementation การนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อได้ตัดสินใจเลือกนโยบายที่เห็นว่าได้มีการตัดสินใจแล้ว ก็จะทำนโยบายที่เลือกไปแล้วไปปฏิบัติให้บรรลุผล และมีอะไรเป็นผลกระทบต่อนโยบายของนโยบาย 5. Evaluation การประเมินผลนโยบาย โดยการวัดว่านโยบายมีประสิทธิผลหรือผลเป็นอย่างไรภายหลังจากการ ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และใครจะเป็นผู้ประเมินนโยบาย อะไรคือผลที่ตามมาหลังจากมีการประเมินผลทาง นโยบายแล้ว ในขณะเดียวกันกระบวนการพัฒนานโยบายดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย เลาหวิเชียร ,2544 ได้เสนอกระบวนการนโยบายสาธารณะออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1. การกำหนด ปัญหา นโยบายสาธารณะจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น 2. การวิเคราะห์หาทางเลือก เมื่อทราบปัญหา และการกำหนดเป็นเป้าหมายจากนั้นขั้นตอนมาคือการวิเคราะห์หาทางเลือกเพื่อการบรรลุเป้าหมาย 3. การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในขั้นของการวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อจะให้ได้นโยบายสาธารณะเพื่อนำไปสู่

การปฏิบัติ ชั้นของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นชั้นที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะนโยบายสาธารณะ คือจะเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อมีการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบายกำหนดไว้ 4. การประเมินผลนโยบาย เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนโยบายสาธารณะ การประเมินผลคือ การที่จะตรวจสอบว่าได้มีการบรรลุเป้าหมายของโครงการมากน้อยแค่ไหนและเพียงใด นอกจากนี้การศึกษาของ เศรษฐวิวัฒน์ โชควรรกุล (2555) พบว่า ประเด็นการก่อตัวของนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สามารถเข้าสู่วาระนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นไปตามกรอบการวิเคราะห์สามกระแส ได้แก่ กระแสการเมือง กระแสตัวปัญหา กระแสนโยบายและหน้าตางนโยบาย ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ เรียงลำดับความสำคัญคือ 1) ภาวะผู้นำ 2) ทรัพยากรนโยบาย 3) การบริหารจัดการ 4) ความต้องการของผู้สูงอายุ 5) ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบในด้านบวก คือ การนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติ จะทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุดีขึ้นทั้งทางสุขภาพ ร่างกาย จิตใจและรายได้ การวิจัยประสบผลสำเร็จได้โดยใช้แนวคิดกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ อำพล วัฒนจินดา , 2546 ให้ข้อเสนอการพัฒนาเชิงนโยบายต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนคือ การพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ต้องแสวงหามาตรการและวิธีการต่างๆ ที่จะกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การกำหนดปัญหาอย่างมีส่วนร่วม กิจกรรมเพื่อค้นหาแนวทางการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมกำหนดแนวทางและการดำเนินกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญนำไปสู่กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์เชิงสาธารณะ ที่จะทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกมีคุณค่า มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างกัน เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีสำนึกถึงเป้าหมายร่วมกัน มีเจตจำนงที่จะรับผิดชอบและดำเนินการแก้ไขปัญหات่างๆ ร่วมกัน การสร้างนโยบายสาธารณะให้เข้มแข็งจะสามารถดำเนินการได้ 4 รูปแบบ คือ *การกำหนดประเด็นปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน* โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมกันคิดหาปัญหาเท่าจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดสำนึกในชะตากรรมร่วมกัน ถือเป็นขั้นแรกของการนำประชาชนไปสู่สำนึกร่วมมือกันแก้ไขปัญหาชุมชนของตนเอง *การสร้างทางเลือกให้กับชุมชนโดยผ่านการพิจารณาร่วมกัน* การสร้างทางเลือกสาธารณะหรือทางเลือกของชุมชนผ่านการพิจารณาร่วมกัน เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของตนเองกับคนอื่นๆ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้พิจารณาความเป็นไปได้ในการทำงานร่วมกับคนอื่นๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาผ่านการวิเคราะห์อย่างละเอียด *การดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม* การดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เป็นการส่งเสริมให้ภาคประชาชน เข้ามาจับบทบาทในกิจกรรมต่าง กิจกรรมจึงเป็นสิ่งที่ดำเนินการอย่างมีเป้าหมายร่วมกันและผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมจะมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันและการมีส่วนร่วมควรเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ จึงจะเป็นการสร้างพลังและความเข้มแข็งให้แก่กันและกันของสมาชิกในชุมชน *การประเมินผลกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม* การประเมินผลกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน จะทำให้รู้สึกมีคุณค่าและเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมประเมินผลกิจกรรมสาธารณะจึงให้โอกาสชุมชนในการตัดสินใจว่าความพยายามในการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างแท้จริงต่อชุมชน

การนำเสนอนโยบายเพื่อพิจารณาสู่แผนต่อทางเทศบาล

6) ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า นโยบายเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านศิลปการแสดงและการต่อสู้ของล้านนา มีนโยบายที่เกิดขึ้นได้แก่ นโยบายทางวัฒนธรรม นโยบายด้านสังคม นโยบายด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางและเป้าหมายแต่ละนโยบาย โดยเกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน และนโยบายเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้สูงอายุ สามารถพึ่งพาตนเอง ทางสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจทั้งนี้พบว่านโยบายที่กำหนดโดยกลุ่มผู้สูงอายุ โดยสอดคล้องกับนโยบายในระดับเทศบาลและสอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งได้รับการบรรจุอยู่ในแผนงานสร้างความเข้มแข็งของเทศบาล ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ดังปรากฏข้อเสนอเชิงนโยบายของทางเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ด้านนโยบายผู้สูงอายุสุขภาพดีชีวิตเป็นสุข เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพดี สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างสังคมให้มีคุณภาพ คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กีฬา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อท้องถิ่นในครั้งนี้ จึงสอดคล้องกับแนวคิดนโยบายเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคคล ชุมชนและประชาสังคม ปัดพงษ์ เกษสมบูรณ์และ อนุพงศ์ สุจริยากุล , 2543 ซึ่งให้แนวทางนโยบายด้านการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เป็นสิ่งกำหนดไว้แล้วในกฎหมาย องค์กรท้องถิ่นทั้งที่เป็นองค์กรของรัฐท้องถิ่นและองค์กรชุมชนท้องถิ่น มีความเหมาะสมมากที่สุดในการแก้ปัญหาต่างๆ ของตนเอง นโยบายสาธารณะเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคคล ชุมชนและประชาสังคม ควรมีลักษณะ คือ ส่งเสริมองค์กรชุมชนท้องถิ่น ให้มีความเข้มแข็ง การกระจายอำนาจโดยการจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรชุมชนดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นพัฒนาความเป็นประชาสังคมในท้องถิ่นต่างๆ โดยการพัฒนากลยุทธ์ของกระบวนการการระดมพลังในสังคม (social Mobilization) การพัฒนาประเพณี วัฒนธรรมที่มีคุณค่า การศึกษาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น การสร้างศูนย์วัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นและการพัฒนาสถาบันศาสนาในระดับท้องถิ่น เพื่อระดมศักยภาพของทุกส่วนในการสร้างชุมชนรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะมาร่วมกันพัฒนาสังคม

ข้อสรุปจากการวิจัยครั้งนี้ การดำเนินการตามนโยบายตามข้อเสนอแนะของทางเทศบาลและภาคประชาสังคม หากองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพที่พัฒนากลุ่ม องค์กรด้วยกลวิธีต่างๆ สามารถจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อถ่วงถ่วงมายังเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ต้องมีความสอดคล้องกับแผนประจำปีงบประมาณในแต่ละปี

บทเรียนจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นโยบายเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุ และสามารถพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายตามกลยุทธ์ต่างๆ สามารถอธิบายตามข้อสรุป คือ กระบวนการวิจัยเป็นขั้นตอนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โจทย์และปัญหาการวิจัย ความสำเร็จ ความต้องการของคนภายในพื้นที่

การสื่อสารที่เหมาะสมการสร้างความเข้าใจที่ชัดเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและผลกระทบของการวิจัย บทบาทนักวิจัย ควรทำให้เกิดความรู้สึกว่าทุกๆ ฝ่ายมีความเท่าเทียมกัน ซึ่งจะเกิดพลังของชุมชน การแสวงหาขุมพลังพลังและศักยภาพชุมชน กลไกการพัฒนา โดยใช้กลไกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่ใน ชุมชนมาเป็นเครื่องมือกิจกรรมเพื่อกำหนดนโยบายซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและ ภาครัฐต่างๆ ในชุมชน การระดมทุนทางสังคม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การใช้ช่องทางการ สื่อสารที่เหมาะสม การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชน การสร้างบทบาทผู้นำในชุมชน และการส่งเสริม บทบาทภาคประชาสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง บนพื้นฐานของความรู้สึกความเท่าเทียมกัน ซึ่งกระบวนการ ต่างๆ เหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจและร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิทยา จันทร์แดงและจ่านง อติวัฒน์สิทธิ์ 2555 พบว่า การมี ส่วนร่วมที่สนับสนุนสนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคี สนับสนุน ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์และมี แนวทางในการนำไปสู่ภาคปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง แนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทาง ด้านการฟื้นฟูชุมชน แนวทางด้านปรับปรุงตัวของชุมชนและแนวทางด้านดำรงอยู่ของชุมชน

การวิจัยในครั้งนี้พบว่าผู้สูงอายุมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น บนพื้นฐานความต้องการ เกิดเครือข่ายการระหว่างชุมชน มีโอกาสได้ใช้วิถีการออกกำลังกายบนพื้นฐานวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมและ สร้างความยั่งยืนให้กับกลุ่มผู้สูงอายุชุมชน การกำหนดนโยบายสาธารณะจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการสร้าง รากฐานความมั่นคงให้กับชุมชน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นสิ่งที่ จะช่วยให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน เป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว การดำรงอยู่ในชุมชนของผู้สูงอายุให้เกิด ความเกื้อกูล ช่วยเหลือซึ่งกันและการ มีความอบอุ่น เอื้ออาทร ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมอยู่อาศัย มีความ เป็นกลุ่ม เป็นหมู่คณะเป็นชุมชน การเสริมสร้างกระบวนการกลุ่มผู้สูงอายุให้เข้มแข็ง จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เกิดพลังความรัก ความสามัคคี โดยการกำหนด วิสัยทัศน์และสร้างนโยบายด้านต่างๆ ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนากระบวนการนโยบายด้านต่างๆ ควรการนำกลไกทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมมาบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ มาใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริม สนับสนุน ขับเคลื่อน จะทำให้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากชุมชนเป็นเจ้าของปัญหาและเป็นนโยบายที่มาจากพื้นฐานความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
2. ควรสนับสนุน การดำเนินตามนโยบายสร้างความเข้มแข็งทางสุขภาพโดยการประยุกต์ใช้ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ของของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งประสบผลสำเร็จและสามารถขยายผลได้และบรรลุกลยุทธ์การพัฒนาในด้านต่างๆ ไว้ในแผน/นโยบายของเทศบาล เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. กระบวนการเสริมสร้างพหุพลังในกลุ่มผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
2. การประเมินผลเชิงนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมสำหรับการดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
3. กระบวนการส่งเสริมสุขภาพแบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นหมู่บ้านผู้สูงอายุสุขภาพดีในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
3. การสร้างบทบาทพลังประชาสังคมสำหรับการบริหารจัดการตนเองของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
4. สภาพปัญหา การดำรงอยู่และการสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้สูงอายุชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่